

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Уряд отримає від громадськості рекомендації щодо вирішення гострих економічних проблем

Проведення всеукраїнських обговорень надасть змогу експертам МЦПД розробити і підготувати до представлення урядові обґрунтовані рекомендації громадськості щодо державної політики у сферах реформування пільг, виведення з тіні особистих доходів, створення сприятливих умов для провадження бізнесу. Рекомендації розроблено у форматі "білих книг" – аналітичних документів публічної політики

Позицію громадськості щодо трьох пріоритетів державної політики було сформульовано та обговорено з представниками зацікавлених сторін на початку 2004 року. Триває другий етап кампанії з публічної політики, під час якого створені та обговорені з представниками зацікавлених сторін аналітичні доповіді "Реформування системи пільг в Україні", "Детінізація особистих доходів в Україні" і "Поліпшення бізнес-середовища в Україні" буде доопрацьовано та передано урядові.

Аналітичні доповіді створено у форматі "білих книг" – документів, що використовуються урядами країн розвиненої демократії для визначення варіантів вирішення проблем, попередньо окреслених у "зелених книгах"¹. Повні тексти "зелених" і "білих" книг з трьох обговорюваних тем наведено за адресою <http://www.icps.kiev.ua/library/show.html?3>.

Реформування системи пільг: два варіанти

Першим варіантом реформування системи пільг є повне скасування пільг як способу державної підтримки, заохочення чи визнання. Натомість держава бере на себе зобов'язання надавати адресну грошову допомогу тим громадянам, які найбільше її потребують: хворим, непрацездатним, малозабезпеченим тощо. Адресна допомога – це форма соціальної допомоги, яку держава надає персонально малозабезпеченим працездатним чи непрацездатним громадянам, враховуючи потреби конкретної людини та після її звернення про надання допомоги.

Скасування професійних (службових) пільг може супроводжуватися підвищенням заробітної плати за необхідності додаткового заохочення працівників

певних небезпечних і суспільно важливих професій. Пільги, які прямо пов'язані з виконанням професійних обов'язків, повинні бути замінені іншими формами компенсацій і фінансуватися за рахунок відповідних органів виконавчої влади (наприклад, особам, які часто у виконанні службових обов'язків користуються громадським транспортом, можна надавати проїзні квитки). Пільги, які надають за особливі заслуги перед Батьківщиною, також підлягають скасуванню із заміною на відповідні пенсії або компенсації, а в окремих випадках – надання особливих прав.

Зважаючи на попередній досвід реформування, для успішної заміни системи пільг на систему адресної допомоги необхідно:

- ухвалення законодавчого акта про перехід на адресну грошову допомогу;
- скасування пільг;
- визначення чітких критеріїв надання адресної допомоги, її розміру та гарантій;
- визначення оптимальних форм допомоги (грошова, негрошова, натуральна) для різних цілей і запровадження контролю за цільовим використанням допомоги, якщо вона надаватиметься у грошовій формі.

Другий варіант – часткове збереження пільг – передбачає спрощення системи нинішніх пільг, поліпшення обліку наданих пільг і запровадження нормування пільг.

Спрощення пільг пропонується здійснити через скасування неактуальних пільг (наприклад, пільгового забезпечення товарами підвищеного попиту, першочергового вступу до гаражних

Вакансія в МЦПД

Міжнародний центр перспективних досліджень оголошує конкурс на посаду керівника програми "Європейський вибір України".

До робочих обов'язків входить координація існуючих проектів МЦПД у сфері європейської інтеграції, стратегічне планування програми "Європейський вибір України", розробка проектних пропозицій у рамках програми, організація публічних заходів, участь у дослідженнях з європейської тематики, а також у робочій групі "Європейська інтеграція" мережі аналітичних центрів Сороса (PASOS), підтримка контактів з колом експертів PASOS та інших західних НУО й пошук можливостей для розробки спільних проектів, підтримка контактів з колом українських експертів програми "Європейський вибір України" (уряд, НУО, ЗМІ), розробка проектів для партнерів з уряду, аналітична та інформаційна підтримка експертів МЦПД з питань європейської інтеграції та технічної допомоги, участь у заходах інших організацій і представлення позиції МЦПД.

Основні вимоги до кандидатів – вища освіта (бажано політичні науки), досвід роботи в аналітичних центрах, НУО, урядових установах, вільне володіння українською та англійською мовами, вільне володіння ПК, вміння розробляти проектні пропозиції, робити дослідження, мати глибокі знання про ЄС, політику європейської інтеграції України, відносини Україна – ЄС.

Кандидатам пропонується написати коротку аналітичну записку на тему "Ваше бачення основних проблем процесу європейської інтеграції України" або "Ваше бачення основних проблем міжнародної технічної допомоги Україні" (обсягом близько 1000 слів) українською або англійською мовами і надіслати їх разом з CV Ользі Шумило електронною поштою: oshumylo@icps.kiev.ua.

кооперативів тощо), скасування пільг за професійною ознакою, реформування системи пільг для постраждалих внаслідок катастрофи на ЧАЕС, розвиток нових механізмів соціального захисту і гарантій замість запровадження нових пільг і розширення кола пільговиків.

¹ Про цей етап дослідження читайте докладніше у Віснику Центру № 216.

Поліпшення обліку наданих пільг – це передусім створення єдиного державного реєстру пільговиків, регулярне його оновлення, тобто періодичне підтвердження громадянами права на отримання пільги, регулярна перевірка житлово-комунальними підприємствами підстав для надання пільг через реєстр.

Нормування пільг – це впровадження соціальних норм замість санітарних для споживання житлово-комунальних послуг, непоширення пільг на членів сім'ї пільговика (це, наприклад, стосується пільгового користування телефоном і житлово-комунальними послугами).

Основним ускладненням проведення реформи є положення статті 22 Конституції України, згідно з якою не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод громадян у разі внесення змін до чинних законів. Необхідно передусім отримати офіційне тлумачення Конституційного Суду щодо понять "пільга", "зміст та обсяг існуючих прав і свобод", зазначених у статті 22 Конституції, а також самої статті.

Батіг і припинення детінізації особистих доходів

Можливі варіанти заохочення працевлаштування до відмови від виплати зарплат "у конвертах" – посилення контролю за економічною діяльністю або застосування стимулювальних інструментів до добровільної сплати податків з отримуваних доходів.

Силова стратегія передбачає посилення адміністрування збору податків і перекриття шляхів ухиляння від сплати податків. Заходи в рамках цього варіанта базуються на припущенні, що уряд має достатньо ресурсів для виконання своїх функцій, система державних витрат як така є задовільною, проте неефективною в результаті зловживань і браку належного контролю.

Можливими заходами з посилення контролю за економічною діяльністю можуть бути підвищення відповідальності за несплату податків, обов'язкова декларація доходів у разі придбання власності на велику суму, розширення повноважень Державної податкової адміністрації та збільшення кількості податкових перевірок.

Вибір цієї стратегії може призвести до збільшення надходжень до бюджету в короткостроковій перспективі. Вагомий аргумент проти – високий ризик того, що ліквідація наявних можливостей з ухиляння від сплати податків лише стимулюватиме пошук нових лазівок.

Заохочувальна стратегія передбачає перенесення основного акценту на

поліпшення якості державних послуг водночас із подальшим зниженням податкового навантаження, спрощенням податкового законодавства та регулювання економічної діяльності. Ця стратегія базується на припущенні, що головною причиною того, що попередні заходи уряду з детінізації економіки не дали бажаних результатів, є недостатня увага до створення системи, за якої перебування в офіційній економіці було б вигіднішим від "тіні".

З-поміж стимулювальних заходів, що можуть сприяти детінізації економіки, можна назвати:

- зменшення відрахувань до соціальних фондів;
- спрощення податкового законодавства;
- заборона вносити зміни до податкового законодавства впродовж п'яти років;
- зменшення кількості податкових пільг;
- спрощення адміністрування податків;
- розробка законопроектів про порядок проведення регулюючими органами перевірок діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- посилення податкового адміністрування та зменшення можливостей для ухиляння від сплати податків через недосконалість законодавства.

Сприйняття податкового навантаження як завищеного зазвичай зумовлено не тільки величиною податкової ставки, а й тими благами, що натомість отримують громадяни від держави. Багато проблем систем соціального захисту та охорони здоров'я, пенсійного забезпечення можуть бути вирішені через запровадження різних форм страхування.

Як поліпшити бізнес-середовище?

Бізнес-середовище – складна система, яка містить багато компонентів. Її ефективне функціонування залежить від багатьох чинників і стримується багатьма проблемами. Це означає, що не існує єдиної цілі, досягнувши якої можна вирішити всі проблеми бізнесу.

Нині, вирішуючи проблеми бізнес-середовища, влада намагається охопити якомога більше цілей. Практика засвідчує, що такі дії не приносять максимального ефекту. Що більше напрямів реформування, то важче їх взаємоузгодити, то вищі ризики. Крім того, розпорощення наявних ресурсів неабияк уповільнює рух до бажаної мети. Ми вважаємо, що нині необхідно визначити головні цілі, досягнення яких може забезпечити поліпшення бізнес-середовища, і сконцентрувати зусилля влади й наявні ресурси на їх досягненні.

З огляду на головні проблеми бізнес-середовища сформульовано чотири головні цілі його поліпшення.

Вдосконалення регуляторного середовища. Регуляторні акти – один з головних інструментів, за допомогою яких держава впливає на бізнес-середовище. Вдосконалюючи законодавчу базу в Україні, можна забезпечити усунення/зменшення регуляторних та адміністративних бар'єрів, встановлення чіткіших, зрозумілих і справедливих правил гри для бізнесу.

Реформування системи податків і соціальних платежів. Необхідно продовжувати реформування податкової системи та системи загальнообов'язкових соціальних платежів для того, щоб забезпечити справедливий розподіл податкового навантаження між різними представниками бізнес-середовища, бізнесом і громадянами, зниження податкового тиску до рівня, який відображатиме баланс між інтересами держави та бізнесу й відповідатиме якості адміністративних і соціальних послуг держави.

Реформа системи державного управління. Державний апарат як головний регулятор – джерело перешкод для бізнесу. Наслідком неефективної діяльності та безвідповідальності органів влади є адміністративні та регуляторні перешкоди для бізнесу, ускладнений доступ до ресурсів та інфраструктури.

Тому реформа системи державного управління – одна з головних цілей для поліпшення бізнес-середовища. Досягнення цієї цілі повинно забезпечити розширення можливостей доступу бізнесу до ресурсів та інфраструктури, зменшення адміністративних і регуляторних перешкод.

Забезпечення захисту прав власності. Через забезпечення захисту прав власника зменшуються ризики для потенційних інвесторів, збільшується привабливість бізнес-середовища. Крім того, дієвий захист прав власників зменшить непродуктивні витрати бізнесу, підвищить його довіру до уряду і кроків, які він здійснює.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Ігоря Шевлякова за телефоном (044) 236-4477 або електронною поштою: ishevliakov@icps.kiev.ua.

Побачимося за місяць!

Наступне число **вісника центру** вийде 30 серпня 2004 року, після повернення творчого колективу із заслужених відпусток. Гарного відпочинку!

Вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044) 236-5464, факс: (044) 236-4668. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044) 236-4477. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.